

Miljøvurdering af tilskudsordningen for privat skovrejsning

Indhold

1	Indledning.....	1
1.1	Kort beskrivelse af tilskudsordningen for privat skovrejsning	1
2	Ikke-teknisk resumé.....	3
2.1	Introduktion.....	3
2.2	Ordningen om privat skovrejsning	3
2.3	Afgrænsning.....	3
2.4	Resultater	4
2.5	Overvågning.....	5
3	Lovgrundlag og proces for miljøvurdering	6
3.1	Tilgang og metode i miljøvurderingen.....	6
3.1.1	Geografisk afgrænsning.....	6
3.1.2	Afgrænsning af miljørapport	6
3.1.3	Vurderingskriterier	7
4	Nuværende natur- og miljøtilstand og nul-alternativ	10
4.1	Nuværende natur- og miljøtilstand	10
4.1.1	Biologisk mangfoldighed, flora og fauna	10
4.1.2	Befolkningen og menneskers sundhed	10
4.1.3	Jordbund.....	10
4.1.4	Jordarealer.....	11
4.1.5	Vand.....	11
4.1.6	Luft og klimatiske faktorer.....	11
4.1.7	Landskab.....	11
4.1.8	Kulturarv	11
4.2	Nul-alternativ.....	12
5	Vurdering – miljømålsætninger.....	13
6	Miljøvurdering.....	15
6.1	Vurdering af de enkelte miljøfaktorer	15
6.1.1	Biologisk mangfoldighed, flora og fauna	15

6.1.2	Befolkningen og menneskers sundhed	16
6.1.3	Jordbund	16
6.1.4	Jordarealer	16
6.1.5	Vand	17
6.1.6	Luft og klimatiske faktorer	17
6.1.7	Landskab	17
6.1.8	Kulturarv	18
6.1.9	Kumulative effekter	18
6.1.10	Samlet konklusion	18
6.2	Fremtidig tilstand	18
7	Overvågning	19

1 Indledning

Regler om gennemførelse af en miljøvurdering har ophæng i EU's miljøvurderingsdirektiv¹ og er implementeret i Danmark i miljøvurderingsloven². Miljøvurderingsdirektivet fastsætter, at planer og programmer omfattet af direktivet skal underkastes en miljøvurdering under udarbejdelsen, før de vedtages. Gennemførelse af en miljøvurdering har til formål at sikre et tilstrækkeligt hensyn til miljøet og inddragelse af offentligheden.

Landbrugsstyrelsen sender forud for årets ansøgningsrunde for tilskudsordningen for privat skovrejsning, som starter 1. juli 2020 og slutter 31. august 2020, udkast til bekendtgørelse om tilskud til privat skovrejsning i offentlig høring. Bekendtgørelsen forventes at træde i kraft den 1. juli 2020.

Det følger af miljøvurderingslovens § 8, stk. 1, nr. 1, at myndigheden skal gennemføre en miljøvurdering af planer og programmer, bl.a. hvor disse udarbejdes inden for landbrug og fastlægger rammerne, herunder driftsbetingelser, for fremtidige anlægstilladelser til anlæg til nyplantning af skov med henblik på omlægning til anden arealudnyttelse, som kan forventes at få væsentlig indvirkning på miljøet. Efter miljøvurderingsloven anses bekendtgørelsen som en plan eller et program.

Landbrugsstyrelsen gennemfører derfor en miljøvurdering af ordningen for privat skovrejsning. Miljøvurderingen indeholder en vurdering af, hvordan den kommende bekendtgørelse kan påvirke miljøet i de områder, der kan forventes berørt af ordningen. Miljøvurderingen er baseret på den tilgængelige viden.

Der er med henvisning til miljøvurderingslovens § 11 i perioden fra den 6. maj til den 18. maj 2020 gennemført en høring af berørte myndigheder, jf. lovens § 32, stk. 1, om afgrænsning af miljørapportens indhold, hvor de berørte myndigheder er blevet hørt om, hvorvidt der er særlige oplysninger eller emner, der bør indgå i miljøvurderingen.

Der er indkommet 4 høringssvar (fra 3 kommuner samt EnviNa³) i forbindelse med høring af afgrænsningen af miljørapporten. De indkomne bidrag er indarbejdet i miljørapporten i det omfang, det er vurderet relevant og muligt.

1.1 Kort beskrivelse af tilskudsordningen for privat skovrejsning

Formålet med ordningen er, at give støtte til etablering af skov på privatejede landbrugsarealer, som forbedrer vandmiljøet ved at reducere landbrugets udledning af kvælstof til vandmiljøet samt beskytter drikkevandsressourcer eller binder kulstof.

Tilskud til privat skovrejsning bidrager bl.a. til implementeringen af EU's vandrammedirektiv.

Der gives støtte til anlæg og pleje af skov uden anvendelse af pesticider og kemiske vildtafværgningsmidler samt opsætning, vedligeholdelse og nedtagning af kulturhegn. Der kan opnås forhøjet støtte, hvis anlæg og pleje sker uden anvendelse af dybdegående jordbearbejdning. Tilskuddet gives efter standardsatser, som er fastsat ud fra, at de skal dække de faktiske omkostninger forbundet med at gennemføre de forskellige aktiviteter i skovrejsningsprojekter.

¹ Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2011/92/EU om vurdering af visse offentlige og private projekters indvirkning på miljøet, som ændret ved direktiv 2014/52/EU af 16. april 2014.

² Lovbekendtgørelse nr. 1225 af 25. oktober 2018 om miljøvurdering af planer og programmer og af konkrete projekter (VVM).

³ Foreningen af miljø-, plan- og naturmedarbejdere i det offentlige.

Der gives tilsagn til skovrejsningsprojekter ud fra en prioritering i forhold til ordningens formål. Projekter tildeles point, alt efter hvor meget de bidrager til at opfylde formålet med ordningen. Tilsagn tildeles efter faldende pointscore, indtil bevillingsrammen er opbrugt.

Ny skov anlagt med støtte pålægges fredskovspligt efter skovloven.

Ordningen er baseret på frivillig medvirken fra private ejere af landbrugsarealer.

Bevillingen 2020 til tilsagn til privat skovrejsning er 70,0 mio. kr.

Det forventes, at der som følge af den nye bekendtgørelse 2020 kan rejses 2.000-2.500 ha ny skov.

Ordningen er en videreførelse af den eksisterende ordning for privat skovrejsning, som har eksisteret siden starten af 1990'erne.

2 Ikke-teknisk resumé

2.1 Introduktion

Landbrugsstyrelsen har udarbejdet et udkast til ordningen om privat skovrejsning. Ordningen for privat skovrejsning er omfattet af reglerne i lov om miljøvurdering af planer og programmer. Derfor skal der i forbindelse med udarbejdelsen af ordningen for privat skovrejsning også udarbejdes en miljøvurdering af ordningens sandsynlige væsentlige indvirkninger på miljøet.

Denne rapport er miljøvurderingen af forslaget til ordningen om privat skovrejsning. Miljøvurderingen kortlægger og vurderer de mulige påvirkninger, af hvordan den kommende bekendtgørelse kan påvirke miljøet i de områder, der kan forventes berørt af ordningen. Miljøvurderingen inddrager både direkte og indirekte ændringer, der kan komme i miljøtilstanden. Miljøvurderingen er baseret på den tilgængelige viden.

2.2 Ordningen om privat skovrejsning

Privat skovrejsning er en del af det danske landdistriktsprogram (LDP) 2014-20, hvis formål er at udvikle landdistrikterne, bl.a. ved at forbedre landbrugets konkurrenceevne, styrke indsatsen for at forbedre klimaet, bruge naturens ressourcer bæredygtigt og skabe en balanceret udvikling i landdistrikterne.

Formålet med ordningen er, at give støtte til etablering af skov på privatejede landbrugsarealer, som forbedrer vandmiljøet ved at reducere landbrugets udledning af kvælstof til vandmiljøet samt beskytter drikkevandsressourcer eller binder kulstof.

Indsatsen er baseret på frivillig medvirken fra lodsejere.

Tilskud til privat skovrejsning bidrager til implementeringen af EU's vandrammedirektiv.

Der gives støtte til anlæg og pleje af skov uden anvendelse af pesticider og kemiske vildtafværgningsmidler samt opsætning, vedligeholdelse og nedtagning af kulturhegn. Der kan opnås forhøjet støtte, hvis anlæg og pleje sker uden anvendelse af dybdegående jordbearbejdning. Tilskuddet gives efter standardsatser, som er fastsat ud fra, at de skal dække de faktiske omkostninger forbundet med at gennemføre de forskellige aktiviteter i et skovrejsningsprojekt.

2.3 Afgrænsning

Der er forud for miljøvurderingen udarbejdet en afgrænsningsrapport, hvor miljøvurderingens omfang og detaljeringsgrad er blevet afgrænset. Afgrænsningsrapporten har været sendt i høring hos de relevante myndigheder, som i dette tilfælde er alle danske kommuner, Miljøstyrelsen, Naturstyrelsen og Slots- og Kulturstyrelsen.

Der er indkommet 4 høringssvar i forbindelse med høring af afgrænsningen af miljørapporten. De indkomne bidrag er indarbejdet i miljørapporten i det omfang, det er vurderet relevant og muligt.

På denne baggrund er følgende miljøfaktorer blevet miljøvurderet:

- Biologisk mangfoldighed, flora og fauna
- Befolkningen og menneskers sundhed

- Jordbund
- Jordarealer
- Vand
- Luft og klimatiske faktorer
- Landskab
- Kulturarv
- Kumulative effekter

De vurderede miljøpåvirkninger kan være såvel positive som negative.

2.4 Resultater

Det vurderes, at tilskudsordningen for privat skovrejsnings påvirkning af den biologiske mangfoldighed, flora og fauna, vil være positiv og væsentlig, idet konverteringen af tidligere landbrugsarealer til skov og natur over tid vil føre til en større biologisk mangfoldighed på de berørte arealer. Herunder kan ordningen påvirke den biologiske mangfoldighed, flora og fauna, positivt i forhold til bl.a. Natura 2000, beskyttet natur på tilstødende arealer, vandmiljøet, jordbundens naturlige næringsstofmæssige variation.

Tilskudsordningen for privat skovrejsnings påvirkning af befolkningen og menneskers sundhed vurderes at være begrænset, hvorfor påvirkningen ikke vil være væsentlig. Der er i tilskudsordningen taget højde for potentielle gener for naboer samt risici i forbindelse med skovbrande eller stormfald.

Samlet set forventes skovrejsningsordningen at ville medføre en positiv påvirkning af jordbunden. Lokalt kan påvirkningen være væsentlig.

Idet skovrejsning således forventes at ville påvirke knap 0,1 promille af landbrugsjorden, vurderes det, at den nationale påvirkning af jordarealerne ikke vil være væsentlig. Lokalt kan den positive påvirkning af jordarealerne dog være væsentlig.

Det vurderes, at påvirkningen på luft og klimatiske forhold samlet set vil være positiv i form af kulstofbinding og -lagring i skovøkosystemet og i træprodukter.

Generelt forventes skovrejsning at have positiv indvirkning på den landskabelige oplevelse. Påvirkningen kan lokalt være væsentlig afhængig af størrelse, indhold og placering af projekterne. Hvis de nye skove etableres i ellers skovfattige egne, kan påvirkningen være væsentlig. Sker det i tilknytning til eksisterende skove og naturområder, kan påvirkningen være begrænset.

Tilskudsordningen for privat skovrejsnings negative påvirkning af kulturarven vurderes at være begrænset, specielt fordi de lokale museer med arkæologisk ansvar og kommunerne bidrager til at afklare forholdet til kulturarven og kan stille vilkår, om at disse hensyn skal tilgodeses, når projekter gennemføres. En væsentlig påvirkning af kulturarven som følge af skovrejsning kan derfor udelukkes.

De kumulative effekter vil afhænge af antallet og størrelsen af private skovrejsningsprojekter, som gennemføres, indholdet heraf og deres geografiske placering. Derfor er der endnu relativt stor usikkerhed om omfanget og den geografiske lokalisering af forventede kumulative indvirkninger på miljøet. Dette gælder dog ikke for ordningens positive påvirkning på luft og klima i form af kulstofbinding. Her er den kumulative effekt på nationalt niveau meget positiv.

Vurderingen af den foreslåede ordningens indvirkninger på miljøet viser, at der kan forventes en række positive virkninger på miljøet. Potentielle negative påvirkninger befolkningen og menneskers sundhed og kulturarv vurderes at være meget begrænsede.

2.5 Overvågning

Overvågningen af tilskudsordningen for privat skovrejsnings påvirkninger af miljøet vil generelt kunne varetages gennem eksisterende overvågningsaktiviteter.

3 Lovgrundlag og proces for miljøvurdering

Ordningen for privat skovrejsning er omfattet af krav om miljøvurdering efter lov om miljøvurdering af planer og programmer. Myndigheden skal ifølge § 8 stk. 1, nr. 1 gennemføre en miljøvurdering af planen.

3.1 Tilgang og metode i miljøvurderingen

Miljøvurderingen gennemføres som en vurdering af, hvorvidt og i hvilket omfang der forventes at være væsentlige indvirkninger på enkelte miljøfaktorer, som er identificeret i afgrænsningsrapporten. I afsnit 3.1.3 er kriterier og indikatorer, som vil ligge til grund for miljøvurderingen, anført.

I miljøvurderingen indgår desuden en vurdering af, hvorvidt ordningen antages at fremme eller udgøre en hindring for realiseringen af miljømålsætninger, som er fastlagt i lovgivning, handlingsplaner og strategier. De relevante målsætninger, der er indgået i vurderingen, er kortlagt i forbindelse med afgrænsningen.

3.1.1 Geografisk afgrænsning

Ordningen for tilskud til privat skovrejsning gælder for hele Danmark. Ordningen er specifikt rettet mod konvertering af eksisterende landbrugsarealer til skovarealer, som pålægges fredskovspligt efter skovloven. Ordningen afgrænses til projekter i det åbne land.

3.1.2 Afgrænsning af miljørapport

I afgrænsningsrapporten er de miljøfaktorer, der sandsynligvis vil blive påvirket af gennemførelsen af ordningens tiltag, identificeret og fastlagt. Afgrænsningsrapporten har været sendt i høring hos de relevante myndigheder, som i dette tilfælde er alle danske kommuner, Miljøstyrelsen, Naturstyrelsen og Slots- og Kulturstyrelsen.

I forbindelse med høringen af afgrænsningsrapporten er der indkommet høringssvar fra flere parter.

Viborg kommune gør opmærksom på, at de får henvendelser fra borgere, der føler sig generet af naboens beplantning, fordi den skygger, smider klistrede blomsterstande, fedtede blade, allergifremkaldende frø eller ødelæggende grene. Samtidig henleder kommunen opmærksomheden på, at klimaforandringer medfører ekstremt vejr, hvor der kan være en risiko forbundet med at bo tæt på en tør skov, især hvis det er nåleskov.

Horsens Kommune gør opmærksom på, at også udyrkede arealer bør inddrages i analysen.

EnviNa gør opmærksom på, at analysen også bør indeholde en vurdering af påvirkning af omgivende beskyttet natur.

Randers og Ringsted kommuner har svaret, at de ikke har bemærkninger.

På denne baggrund fastlægges den endelige afgrænsning til følgende miljøfaktorer:

- Biologisk mangfoldighed, flora og fauna
- Befolkningen og menneskers sundhed
- Jordbund
- Jordarealer
- Vand

- Luft og klimatiske faktorer
- Landskab
- Kulturarv
- Kumulative effekter

3.1.3 Vurderingskriterier

I Tabel 3.1 angives de kriterier og indikatorer, der er anvendt ved vurderingen af de sandsynlige miljøpåvirkninger for hver af de relevante miljøfaktorer. Desuden angives det, om vurderingen foretages på et kvalitativt eller kvantitativt grundlag.

De vurderede miljøpåvirkninger kan være såvel positive som negative, idet der først og fremmest fokuseres på forventede ændringer og dernæst på, om en ændring forventes at være positiv eller negativ.

Tabel 3.1 Miljøfaktorer, vurderingskriterier, indikatorer og databehov.

Miljøfaktorer	Vurderingskriterier	Indikatorer	Databehov
Biologisk mangfoldighed, flora og fauna	Påvirkning af biodiversitet	Omfanget af påvirkning af biodiversitet som følge af: - Den ændrede anvendelse af landbrugsjord ved øget skovrejsning, herunder Natura 2000 og bilag IV-arter, natur og biodiversitet, omgivende beskyttet natur, skovrejsning, økologisk landbrug.	Kvalitative
Befolkningen og menneskers sundhed	Påvirkning af befolkningen og menneskers sundhed	Omfanget af påvirkning af befolkningen og menneskers sundhed som følge af: - Ændret arealanvendelse som følge af skovrejsning, gener og risici for naboejendomme.	Kvalitative

Jordbund	Påvirkning af jordbundsforhold	Omfanget af påvirkning af jordbundsforhold som følge af: - Ændret arealanvendelse som følge af skovrejsning.	Kvalitative
Jordarealer	Ændret prioritering af jordarealer	Omfanget af påvirkning af anvendelsen af jordarealer som følge af: - Ændret anvendelse af jordarealer som følge af skovrejsning. - Landbrugsareal inddrages til bl.a. natur- og miljøformål. - Omfang af ændret anvendelse af landbrugsjord udgør ca. 2.000-2.500 hektar.	Kvalitative
Vand	Påvirkning af grundvand, drikkevandsinteresser og vandmiljø	Omfanget af påvirkning af grundvand, drikkevandsinteresser og vandmiljø: - Den ændrede anvendelse af landbrugsjord ved skovrejsning, herunder rent vandmiljø, rent drikkevand, Natura 2000 og bilag IV-arter, natur og biodiversitet, og skovrejsning.	Kvalitative
Luft og klimatiske faktorer	Påvirkning af luft og klima	Omfanget af påvirkningen af luft og klima: - Den ændrede anvendelse af landbrugsjord ved	Kvalitative

		skovrejsning, herunder rent vandmiljø, rent drikkevand, Natura 2000 og bilag IV-arter, drivhusgasreduktion, klimatilpasning, natur og biodiversitet, skovrejsning, økologisk landbrug.	
Landskab	Visuel indvirkning på landskabet	Omfanget af visuel påvirkning som følge af: - Den ændrede anvendelse af landbrugsjord ved skovrejsning.	Kvalitative
Kulturarv	Påvirkning af fortidsminder og udsyn til kirker og arkitektonisk kulturarv	Omfanget af påvirkning som følge af: - Den ændrede anvendelse af landbrugsjord ved skovrejsning.	Kvalitative
Kumulative effekter	Kumulativ påvirkning af miljøet	Omfanget af kumulativ påvirkning som følge af: - Samspillet mellem udtagning af landbrugsjord og øget skovrejsning.	Kvalitative

4 Nuværende natur- og miljøtilstand og nul-alternativ

4.1 Nuværende natur- og miljøtilstand

4.1.1 Biologisk mangfoldighed, flora og fauna

Biologisk mangfoldighed, flora og fauna omfatter både beskyttede naturområder og arter samt de økologiske sammenhænge i landskabet, som har betydning for naturværdierne. Arter omfattet af Habitatdirektivets artikel 12 og medtaget på direktivets bilag IV er beskyttede, uanset hvor de forekommer, herunder også uden for de internationale naturbeskyttelsesområder i Natura 2000-netværket. Det er arterne samt deres yngle- og rasteområder, der er beskyttede. Der har generelt været tilbagegang i den biologiske mangfoldighed, biodiversiteten, og flere arter er nu listede som truede på den seneste udgave af den danske rødliste. Enkelte arter anses for helt forsvundet fra den danske natur.

Skove har stor betydning for bevarelsen af biodiversiteten. Størstedelen af landets mere end 30.000 arter er tilpasset skoven som levested, og mange truede arter findes kun i skoven.

4.1.2 Befolkningen og menneskers sundhed

Undersøgelser har vist, at adgang til natur har betydning for den mentale sundhed, hvorfor øgede naturarealer kan bidrage positivt til folkesundheden. Derudover vil øgede rekreative muligheder kunne medføre, at der dyrkes mere motion og derfor have en positiv indflydelse på befolkningens fysiske og mentale sundhed. Friluftsliv og adgang til natur har vist sig at være vigtige for menneskelig sundhed. Især er skov populært til aktiviteter relateret til friluftsliv.

Befolkning og menneskers sundhed påvirkes i stigende grad af de risici og uhygiejniske forhold, der kan blive en følge af klimaforandringerne skybrud og lejlighedsvis oversvømmelser. Nedbøren i Danmark er steget jævnt, siden målingerne heraf blev påbegyndt i 1870. Således er den årlige nedbør steget med ca. 100 mm i perioden fra 1873 til 2012. Det forventes, at der ligeledes vil være en stigning på knap 100 mm i forventede nedbørsmængder i de kommende 100 år. Hertil kommer, at nedbørsmønstrene er ændrede, således at der falder mere nedbør i forbindelse med ekstreme regnvejrshændelser (skybrud).

4.1.3 Jordbund

Jordbundsforholdene i Danmark er i høj grad dannet under sidste istid. De forskellige jordbundsforhold i Danmark dannede i 1975-80 grundlag for Den Danske Jordklassificering, der opdeler jordbunden i en række jordtyper.

Jordbunden er det øverste lag af de geologiske udgangsmaterialer. Den består af en blanding af mineralske partikler (ler, silt, sand, grus og sten), organisk stof (levende organismer og dødt organisk stof, som tilsammen udgør jorden. Hertil kommer, at jordbunden også indeholder luft og vand i varierende mængder.

Jordbunden påvirkes af klimatiske forhold, vegetation, de levende organismer i jorden, terræn, tid og arealanvendelse, herunder menneskers aktiviteter.

Skovjord er i sammenligning med landbrugsjord i omdrift bl.a. karakteriseret ved mindre jordbearbejdning og et mere kontinuert plantedække samt en reduceret kvælstofudvaskning.

4.1.4 Jordarealer

Landbruget optager over halvdelen (ca. 2,6 mio. ha eller 62%) af det samlede areal i Danmark. Skov udgør 14,6 % (0,6 mio. ha). Andelen af økologisk landbrugsjord er fortsat stigende og er steget fra ca. 40.000 ha i 1994 til ca. 180.000 ha i 2012. Flere af Danmarks mest truede og værdifulde naturtyper som overdrev, strandenge og ferske enge er afhængige af ekstensiv landbrugsdrift. Dette kan fx være afgræsning med kreaturer eller andre husdyr eller høslæt.

4.1.5 Vand

Tilførslen af kvælstof til grundvandet er stadig for stor, selvom nitratinholdet er faldende. Det er derfor fortsat en udfordring at overholde drikkevandskravene for store dele af grundvandressourcerne i Danmark. Nitrat i grundvandet stammer hovedsagelig fra kvælstofudvaskning fra landbrugsarealer. Selv lave koncentrationer af nitrat i grundvand kan ved udstrømning til overfladevand resultere i eutrofiering af vandmiljøet. Høje koncentrationer af nitrat i drikkevand kan være sundhedsskadeligt.

Skove er gode for vandmiljøet. Det reneste grundvand dannes under skove, og mere skov vil alt andet lige give mere rent grundvand. Der anvendes færre sprøjtemidler og kunstgødning i skovbruget end i landbruget, og grundvandet under skove har derfor generelt en god kvalitet, fordi udvaskningen af næringsstoffer og pesticidrester er begrænset.

4.1.6 Luft og klimatiske faktorer

Koncentrationen af CO₂ og andre drivhusgasser i atmosfæren er stigende. For at undgå yderligere drivhuseffekt og forandringer i klimaet er det nødvendigt at reducere udledningen af drivhusgasser. CO₂ er den mest dominerende af drivhusgasserne. Danmarks udledning af drivhusgasser er dog faldende. Fra 1990 til 2011 er udledningen således faldet med 18 %. Regeringen har med klimaloven indført et krav om, at udledningen frem til 2030 skal falde med mindst 70 % i forhold til udledningen i 1990.

Det forventes, at der fremover vil være mere ekstremvejr med flere storme, kraftige nedbørshændelser med oversvømmelser og stigninger i havvandsniveauet. I Danmark er den gennemsnitlige årsmiddeltemperatur steget med 1,5° C i perioden 1873-2012. Ligeledes viser målinger, at årsnedbøren er steget med ca. 100 mm fra 1870'erne til i dag. Dette sker samtidig med, at mere ekstremregn forekommer, hvor store mængder (mere end 60 mm regn) falder inden for 24 timer.

4.1.7 Landskab

Danmarks landskab er udpræget kulturlandskab. Landskabet udgøres af en mosaik af landbrugsarealer, skovområder, byer, infrastrukturanlæg som veje og jernbaner, vådområder, vandløb og kyststrækninger. Størstedelen af landskabet er domineret af landbrugsarealer.

4.1.8 Kulturarv

Kulturarven omfatter alt, hvad mennesket har efterladt sig gennem tiderne: strukturer, konstruktioner, bygningsgrupper, bopladser, grave og gravpladser, flytbare genstande og monumenter og den

sammenhæng, hvori disse spor er anbragt. Der sondres mellem den faste kulturarv (bygninger, broer, gravhøje), den løse kulturarv (genstande, som ofte opbevares på museer, i arkiver eller på biblioteker) og den immaterielle kulturarv (fx egnssretter eller folkeviser).

4.2 Nul-alternativ

0-alternativet er i denne sammenhæng fastlagt som den udvikling, der kan forventes, hvis den planlagte ordning for privat skovrejsning ikke implementeres.

0-alternativet udgør sammenligningsgrundlaget for miljøvurderingen. Den foreslåede ordning holdes således op mod den nuværende miljøstatus i beskrivelsen af de forventede ændringer i miljøtilstanden.

5 Vurdering – miljømålsætninger

Miljøvurderingen af ordningen for privat skovrejsning bygger på en vurdering af, hvorvidt ordningen kan antages at fremme eller udgøre en hindring for opnåelsen af miljømålsætninger, som er fastlagt i lovgivning, andre programmer eller politikker, som kan blive berørt af ordningens initiativer.

Ved en gennemgang af lovgivninger, strategier og handlingsplaner, der kan tænkes at indeholde målsætninger og retningslinjer relevante for bedømmelsen af miljøpåvirkninger, er målsætninger listet i Tabel 5.1 blevet kortlagt som relevante for miljøvurderingen.

Tabel 5.1 Relevante miljømålsætninger som indgår i rammesætningen omkring miljøvurderingen.

Emne	Målsætning	Vurdering
Biologisk mangfoldighed, flora og fauna	Miljømålslovgivningen (Natura 2000). Artsfredningsbekendtgørelsen (Bilag IV-arter). Rådets forordning om invasive arter. Naturbeskyttelsesloven. Det nationale skovprogram.	Ordningen for privat skovrejsning har til formål, gennem den permanente ændring af arealanvendelsen, at fremme formålene med de angivne lovgivninger og strategier.
Befolkningen og menneskers sundhed	Vandforsyningslovgivningen. EU-forordningen om bindende årlige reduktioner af drivhusgasemissioner. Landdistriktsudvikling. Det nationale skovprogram. Parisaftalen, Regeringens 70%-mål om CO ₂ -reduktion i 2030 og Klimahandlingsplan 2020	Ordningen for privat skovrejsning har til formål, gennem den permanente ændring af arealanvendelsen at fremme formålene med de angivne lovgivninger og strategier.
Jordbund	EU-forordningen om bindende årlige reduktioner af drivhusgasemissioner. Lovgivning om oversvømmelsesrisiko. Naturbeskyttelsesloven. Det nationale skovprogram.	Ordningen for privat skovrejsning har til formål, gennem den permanente ændring af arealanvendelsen at fremme formålene med de angivne lovgivninger og strategier.
Jordarealer	Vandplanerne. Vandforsyningslovgivningen. Miljømålslovgivningen (Natura 2000). Artsfredningsbekendtgørelsen (Bilag IV-arter). Rådets forordning om invasive arter. Naturbeskyttelsesloven. Lovgivning om oversvømmelsesrisiko Det nationale skovprogram.	Ordningen for privat skovrejsning har til formål, gennem den permanente ændring af arealanvendelsen, at fremme formålene med de angivne lovgivninger og strategier.
Vand	Vandplanerne. Vandforsyningslovgivningen Det nationale skovprogram.	Ordningen for privat skovrejsning har til formål, gennem den permanente ændring af arealanvendelsen, at fremme formålene med de angivne lovgivninger og strategier.
Luft og klimatiske faktorer	EU-forordningen om bindende årlige reduktioner af drivhusgasemissioner.	Ordningen for privat skovrejsning har til formål,

	<p>Vandplanlægningsloven. Lovgivning om oversvømmelsesrisiko. Vandplanerne. Vandforsyningslovgivningen. Miljømålslovgivningen (Natura 2000). Artsfredningsbekendtgørelsen (Bilag IV-arter). Naturbeskyttelsesloven. Det nationale skovprogram. Parisaftalen, Regeringens 70%-mål om CO2-reduktion i 2030 og Klimahandlingsplan 2020</p>	<p>gennem den permanente ændring af arealanvendelsen, at fremme formålene med de angivne lovgivninger og strategier.</p>
Landskab	<p>Planloven Naturbeskyttelsesloven Det nationale skovprogram</p>	<p>Ved at inddrage relevant ressortmyndighed forud for sagsbehandling af ansøgninger om tilskud til privat skovrejsning varetages formålene med de angivne lovgivninger og strategi.</p>
Kulturarv	<p>Museumsloven</p>	<p>Ved at inddrage relevant ressortmyndighed forud for sagsbehandling af ansøgninger om tilskud til privat skovrejsning varetages formålene med de angivne lovgivninger og strategi.</p>
Kumulative effekter	<p>Miljømålslovgivningen. Vandplanlægningsloven. Det nationale skovprogram. Parisaftalen, Regeringens 70%-mål om CO2-reduktion i 2030 og Klimahandlingsplan 2020</p>	<p>Ordningen for privat skovrejsning har til formål, gennem den permanente ændring af arealanvendelsen, at fremme formålene med de angivne lovgivninger og strategier.</p>

6 Miljøvurdering

6.1 Vurdering af de enkelte miljøfaktorer

I de følgende afsnit gennemgås tilskudsordningen for privat skovrejsnings påvirkning på de miljøfaktorer, som på grundlag af afgrænsningen af miljøvurderingen antages at kunne blive påvirket af ordningens implementering.

6.1.1 Biologisk mangfoldighed, flora og fauna

Skovrejsning har til hensigt at ændre arealanvendelsen fra landbrugsdrift til skov og natur, hvilket kan have en påvirkning på den biologiske mangfoldighed, flora og fauna. Det vurderes, at den påvirkning, der måtte opstå, er positiv, idet konverteringen af tidligere landbrugsarealer til skov og natur over tid vil føre til en større biologisk mangfoldighed på de berørte arealer. Afhængig af de enkelte skovrejsningsprojekters karakter vil denne positive påvirkning kunne være større eller mindre.

Ordningen for privat skovrejsning giver tilskud til etablering af ny skov på landbrugsarealer og påvirker således ikke Natura 2000-netværket direkte. Indirekte kan skovrejsning dog påvirke områder i netværket, hvis nye skove anlægges på naboarealer hertil. Hvis der er tale om følsomme naturtyper i Natura 2000-områder, hvor den potentielle indvandring af træer fra skovrejsningsarealer på lang sigt kan ændre tilstanden i naturtyperne, kan påvirkningen muligvis være negativ. Det skønnes dog des vigtigere, at skovrejsning vil fortrænge landbrugsdrift på naboarealer, herunder ophør af gødskning, sprøjtning samt intensivt maskinelt landbrugsarbejde, hvilket kan medvirke til at nedbringe belastningen af følsomme naturtyper i tilstødende Natura 2000-områder. På denne måde kan arealer med ny skov komme til at danne en buffer mellem Natura 2000-områder og omkringliggende intensivt dyrkede landbrugsområder. På lang sigt kan nye skovrejsningsarealer desuden komme til at indgå i Natura 2000, afhængigt af hvilke naturtyper der udvikles på arealerne og de tilknyttede naturværdier. Det vurderes, at skovrejsning derfor generelt vil have en positiv virkning på Natura 2000.

På samme måde som for Natura 2000-områderne kan skovrejsning indirekte påvirke beskyttet natur på tilstødende arealer. Det vurderes på tilsvarende måde at kunne have en positiv effekt på beskyttede naturområder.

Skovrejsning bidrager til at reducere udvaskningen af kvælstof og dermed til et renere vandmiljø, hvilket er med til at fremme gunstige betingelser for biodiversitet, flora og fauna.

Skovrejsning gennemføres generelt uden brug af pesticider eller kemiske vildtafværgningsmidler, hvilket også kan gavne den biologiske mangfoldighed, flora og fauna.

Arealer med skovrejsning gødskes generelt ikke og bidrager derfor til at bevare jordbundens naturlige næringsstofmæssige variation, hvilket igen kan bidrage til at fremme den biologiske mangfoldighed.

Etablering af skov vurderes at gavne den biologiske mangfoldighed væsentligt. Etablering af skov, som er det mest artsrige habitat, vil skabe levevilkår for en lang række dyre- og plantearter samt øge den biologiske mangfoldighed i de berørte områder. En række bilag IV-arter er tilknyttede skov, det gælder fx flagermus, og de åbne naturtyper, som ofte findes i forbindelse med skov, og vil således også blive fremmet ved skovrejsning.

Samlet set forventes det, at ordningen vil bidrage til at fremme den biologiske mangfoldighed, floraen og faunaen i landdistrikterne væsentligt.

6.1.2 Befolkningen og menneskers sundhed

Etablering af mere skov kan derfor øge tilgængeligheden af og adgangen til skovområder og derfor være til gavn for befolkningen og menneskers sundhed. Tilskudsordningens bidrag vurderes dog kun at være neutralt eller svagt positivt.

Der kan ikke plantes ny skov inden for en afstand af 30 meter til have eller bygning på naboejendom mod nord eller øst. Mod de øvrige verdenshjørner skal afstanden være mindst 15 meter. Under tilskudsordningen er der således taget højde for potentielle gener for naboer i forhold til skygge og nedfaldende plantedele samt risici i forbindelse med skovbrande eller stormfald. Generelt har der ikke i alle de år, hvor ordningen har eksisteret været udfordringer med nabogener eller risici af denne art.

Samlet set forventes påvirkningen at være begrænset, hvorfor en væsentlig påvirkning af befolkningen og menneskers sundhed som følge af skovrejsning kan udelukkes.

6.1.3 Jordbund

Skovrejsnings påvirkning af jordbunden er knyttet til ophøret af landbrugsdrift på arealerne og opvæksten af skov og de heraf følgende ændringer.

Der udvaskes generelt mindre kvælstof fra skovjord end landbrugsjord. Det samme vil gælde nedsivningen af bekæmpelsesmidler, når skovrejsning gennemføres uden brug af sprøjtemidler.

Ophøret af landbrugsdrift vil generelt medføre en nedsat hyppighed af jordbearbejdning og et mere kontinuert plantedække. Overordnet vil jordbunden således blive forstyrret mindre, end det er tilfældet ved landbrugsdrift, og det kan bidrage til udviklingen af stabile jordbundsforhold. Desuden kan omlægningen til skovdrift medføre mindre traktose end ved landbrugsdrift.

Skovrejsning med nåletræer kan medføre forsuring og nedsætte mængden af plantenæringsstoffer i jordbunden.

Samlet set forventes skovrejsningsordningen at ville medføre en positiv påvirkning af jordbunden. Lokalt kan påvirkningen være væsentlig.

6.1.4 Jordarealer

Skovrejsning påvirker arealanvendelsen, idet der forventes at ske omlægning fra landbrugsjord i produktion til jord med skovbrug. Dette vil styrke den arealanvendelsesmæssige diversitet i landdistrikterne.

Det vurderes, at ca. 2.000-2.500 hektar landbrugsjord som følge af den nye bekendtgørelse om tilskud til privat skovrejsning vil blive til ny skov.

Idet skovrejsning således forventes at ville påvirke knap 0,1 promille af landbrugsjorden, vurderes det, at den nationale påvirkning af jordarealerne ikke vil være væsentlig. Lokalt kan den positive påvirkning af jordarealerne være væsentlig, hvis skovrejsningen gennemføres i skovfattige egne.

6.1.5 Vand

En ændring i arealanvendelse med forbud mod brug af pesticider m.v. kan nedbringe nedsivningen af pesticidrester og derved gavne grundvandsforekomster, der ellers er belastet af forurening fra pesticider. Dermed kan skovrejsning bidrage til en forbedring af kvaliteten af grundvandet.

Skovrejsning forventes ligeledes at medføre en positiv indvirkning på vandmiljøet, da arealer med skov generelt forventes at fortrænge almindelig markjord. Dette kan styrke grundvandsdannelsen og -beskyttelsen i de områder, hvor der rejses skov.

Såfremt skovrejsning gennemføres i områder med særlige drikkevandinteresser eller inden for indvindingsoplande for almene vandforsyninger eller områder med andre vigtige grundvandforekomster, kan den positive påvirkning være væsentlig.

6.1.6 Luft og klimatiske faktorer

Skovrejsning vil medføre en virkning på arealernes evne til at absorbere CO₂. En omlægning af produktionsarealer til skov vil tilføre den samlede arealmasse en CO₂-absorptionskapacitet, som erstatter arealer, der som udgangspunkt antages at have en nedsat absorptionskapacitet.

Det er estimeret, at ny skovrejsning gennemført siden 1990 vil have en gennemsnitlig kulstofbinding på 12 t CO₂-ækvivalenter/ha/år⁴. Etableringen af 2.000-2.500 ha under ordningen for privat skovrejsning 2020 kan på dette grundlag vejledningsvist estimeres til at kunne medføre en gennemsnitlig kulstofbinding i størrelsesordenen 24.000-30.000 t CO₂-ækvivalenter/år.

Det vurderes, at påvirkningen på luft og klimatiske forhold samlet set vil være positiv i form af kulstofbinding og -lagring i skovøkosystemet.

6.1.7 Landskab

Den ændrede arealanvendelse som følge af skovrejsning kan medføre en visuel ændring af landskabet og bidrage til udvikling af et landskab med større visuel variation.

Skovrejsning under ordningen for privat skovrejsning forudsætter, at alle nye skove etableres inden for rammerne af den fysiske planlægning. Dette indebærer bl.a., at nye projekter skal godkendes og gennemføres i overensstemmelse med kommuneplanlægningen, fredede områder, § 3-beskyttelse og en lang række andre forhold. Specifikt gælder, at skovrejsning under ordningen skal være i overensstemmelse med kommuneplanens retningslinjer for skovrejsning, herunder at skovrejsning ikke kan ske i områder med skovrejsning uønsket, medmindre der foreligger en konkret dispensation hertil.

Generelt forventes skovrejsning at have positiv indvirkning på den landskabelige oplevelse og kan lokalt forekomme som en væsentlig ændring afhængig af størrelse, indhold og placering af projekterne. Hvis de nye skove etableres i skovfattige egne, kan påvirkningen være væsentlig. Sker det i tilknytning til eksisterende skove og naturområder, kan påvirkningen være begrænset.

⁴ Johannsen, V. K., Nord-Larsen, T., Vesterdal, L., & Bentsen, N. S., (2020). Kulstofbinding ved skovrejsning 2020: Sagsnotat. Københavns Universitet.

6.1.8 Kulturarv

Skovrejsning kan påvirke miljøet negativt ved at ændre på fortidsminder eller forhindre indsynet til og udsynet fra kirker eller arkitektonisk kulturarv m.m.

Ved etablering af skov er den primære trussel oftest dybdepløjning, der virker ødelæggende på fortidsminderne. Der mulighed for at opnå tilskud til at anlægge nye skove med dybdegående jordbearbejdning, men disse projekter prioriteres lavt under ordningen, og omfanget af denne type projekter har været uden betydning siden 2016.

Skovrejsning under ordningen forudsætter, at alle nye skove kan etableres i overensstemmelse med museumsloven m.v. Det betyder bl.a., at der skal indhentes en udtalelse vedrørende etableringen af en ny skov fra det lokale museum med arkæologisk ansvar, før et projekt kan sættes i gang. Heraf vil det fremgå, om museet finder, at projektet kan påvirke kulturarven, og om der skal gennemføres en arkæologisk forundersøgelse.

Skovrejsningsprojekter med tilskud skal ligeledes godkendes af kommunerne med henblik på at sikre, at, at alle nye skove etableres kan etableres inden for rammerne af den fysiske planlægning. Heri indgår også en afklaring i forhold til hensynet til fredede bygninger samt kirkebyggelinjer m.v.

Samlet set forventes påvirkningen at være begrænset, specielt fordi de lokale museer med arkæologisk ansvar og kommunerne bidrager til at afklare forholdet til kulturarven og kan stille vilkår, om at disse hensyn tilgodeses, når projekter med tilskud gennemføres. En væsentlig påvirkning af kulturarven som følge af skovrejsning kan derfor udelukkes.

6.1.9 Kumulative effekter

De kumulative effekter vil afhænge af antallet og størrelsen af private skovrejsningsprojekter, som gennemføres, indholdet heraf og deres geografiske placering. Derfor er der endnu relativt stor usikkerhed om omfanget og den geografiske lokalisering af forventede kumulative indvirkninger på miljøet.

Dette gælder dog ikke for ordningens positive påvirkning af luft og klima i form af kulstofbinding. Her er den kumulative effekt på nationalt niveau positiv. Den kumulative effekt, vejledningsvist estimeret til 24.000-30.000 t CO₂-ækvivalenter/år, svarer til 2.700-3.400 indbyggers årlige udledning af drivhusgas (det danske drivhusgasudslip var i 2017 på 8,8 ton CO₂-ækvivalenter/år per indbygger).

6.1.10 Samlet konklusion

Vurderingen af det forslåede ordningens indvirkninger på miljøet viser, at der kan forventes en række positive virkninger på miljøet. Potentielle negative påvirkninger befolkningen og menneskers sundhed og kulturarv vurderes at være meget begrænsede.

6.2 Fremtidig tilstand

Hvis tilskudsordningen for privat skovrejsning ikke gennemføres, vil de ovenfor nævnte beskrevne miljøpåvirkninger ikke indtræde eller indtræde på et senere tidspunkt.

7 Overvågning

På baggrund af miljøvurderingen af ordningen er der endnu relativt stor usikkerhed om omfanget af, indholdet af og den geografiske lokalisering af de forventede indvirkninger på miljøet.

Det forventes dog, at de fleste forhold vil blive opfanget gennem miljømyndighedernes (kommunerne og de statslige myndigheder) generelle overvågning af miljøet i forhold til fx vand- og naturplaner og opfølgningen fastlagt i disse planer.

Omfanget af skovrejsning indgår desuden i den danske skovstatistik (NFI), der er landsdækkende og gennemføres som en årlig måling med løbende opdatering.

På denne baggrund er vurderingen, at overvågningen af tilskudsordningen for privat skovrejsnings påvirkninger af miljøet kan foretages gennem eksisterende overvågningsaktiviteter.